

EURÓPAI REGIONÁLIS ÖSSZEFOGLALÓ

2019-ben néhány ország Európa szívében azon dolgozott, hogy tovább gyengítse a bíróságok függetlenségét, és ezzel a hatalma feletti ellenőrzést. Az Európai Unió továbbra is azon volt, hogy a migráció kezelését kiszervezze a határain túlra, amiből súlyos emberi jogi válság következett: több tízezer maradt teljesen kiszolgáltatva fegyveres konfliktusoknak, erőszaknak és kínzásnak bizonytalan kilátások, szörnyű körülmények között. A jelenlegi határvédelmi és migrációs politikák ellenzői gyakran találták magukat lejáratókampányok középpontjában, és sokszor váltak zaklatások áldozataivá vagy indult ellenük eljárás. Egyre több aktivistát, független újságírót és jogvédőt próbáltak megfélemlíteni vagy eljárást indítani ellenük. Az utcán tüntetőket korlátozták a jogaik gyakorlásában, és sokan váltak közülük rendőri erőszak áldozatává. A sérülékeny csoportok és a jogaikat védők erőszakkal néztek szembe, és egyre súlyosabb lett néhány társadalmi csoport megbélyegzettsége. A szexuális erőszak áldozatai továbbra is nehezen fértek hozzá az igazságszolgáltatáshoz. Miközben két olyan országban is Pride felvonulást tartottak, ahol eddig erre nem volt lehetőség, több területen is az LMBTI emberek jogait sértő szabályozásokat és intézkedéseket vezettek be.

Az Európai Unió (EU) alapértékeit a közösségen belülről érték támadások 2019-ben. A jogállamiság egyik nélkülözhetetlen feltétele, a bíróságok függetlensége komoly támadást szenvedett Lengyelországban, ahol a kormány megpróbálta irányítása alá vonni a bíróságokat és a bírakat. A lengyel fejlemények is világosan jelzik, hogyan elkezdett átalakulni az európai értékekkel kapcsolatos konszenzus. A magyar, török és román bíróságok helyzete szintén komoly aggodalomra adott okot. Több aggasztó jelenség is a felszínen maradt, kezdve a határokat az emberi életek védelme elé helyező migrációs politikáktól a békés tüntetések elleni erőszakos rendőrségi fellépésekig. A vallási és etnikai kisebbségek elleni gyűlölet gyakran öltött erőszakos formát.

Bár számos ország nem volt képes biztosítani a határain belül élők jogainak az érvényesülését, nem volt hiány olyan bátor emberekből, aki nem törődve a kockázatokkal fel mertek szólalni, és kérdőre vonták a kormányokat. Emberek vették birtokukba az utcákat, hogy egy igazságosabb és egyenlőbb társadalmat követeljenek maguknak és másoknak. Az egyik ilyen széles körű követelés az volt, hogy a kormányok végre tegyenek valamit a globális klímaválság ellen. Az elkötelezettségük és munkájuk jelenti a reményt mindannyiunk számára.

MIGRÁCIÓ

Tavaly nagyjából 120 000 menedékkérő és migráns érkezett Európába irreguláris módon. Kevesebben érkeztek a Földközi-tenger középső és nyugati felén, a keleti medencén keresztül érkezők azonban nőtt.

Az európai kormányok továbbra is azt tartották a legjobbnak, ha kiszervezik a migráció kezelését és a határvédelmet olyan országokba, amelyek rendszeresen megsértik az emberi jogokat. Általánosan elfogadottá vált az európai vezetők számára, hogy menekültek éljenek nyomorúságos körülmények között, összezsúfolódva az EU határain kívül és belül.

A Földközi-tenger középső részén keresztül Európába készülők menekültek és menedékkérők emberi jogainak megsértése szintet lépett, amikor áprilisban véres fegyveres konfliktus tört ki Líbiában. A kínzások és önkényes fogvatartások mellett már bombázásokkal és fegyveres támadásokkal is szembe kellett nézniük az embereknek. Az összecsapásokban több tucat menekült és migráns halt meg. A rohamosan romló biztonsági körülmények és a táborokban rendszeresen előforduló horrorisztikus jogsértések ellenére az európai országok folytatták a kooperációt Líbiával, hogy az bármi áron ott tartsa az embereket. Novemberben Olaszország újabb három évre meghosszabbította együttműködését a líbiai hatóságokkal.

Ezzel párhuzamosan Olaszország lezárta a kikötőit a menedékkérők és menekültek előtt. A szabályok értelmében a civil szervezetek mentőhajói, miután kimentették az embereket a tengerből, nem köthettek ki, hanem heteket kellett a tengeren várakozniuk, amíg a kormányok egymással arról vitatkoztak, kinek a kikötőjébe irányítsák azokat. Az olaszországi kormányváltás véget vetett ennek a helyzetnek, és egy ideiglenes megállapodás született Franciaország, Németország, Olaszország és Málta között, amely minimális koordinációt garantál a négy ország között a kikötések és az áthelyezések területén. Apró, ideiglenes, de fontos előrelépés volt ennek a megállapodásnak a megszületése.

Az emberi jogi szervezetek folyamatos tiltakozása ellenére továbbra is a 2016-os EU-Törökország alku határozza meg az EU migrációs politikáját a Földközi-tenger keleti részén. A menekültek és menedékkérők emberi jogainak szisztematikus és durva megsértését dokumentáló bizonyítékok ellenére az európai közösség továbbra is partnernek tekinti Törökországot. A török hadsereg októberi észak-kelet szíriai offenzívája előtt az Amnesty International bemutatta, hogy május és szeptember között a török hatóságok több száz szíriait kényszerítettek vissza Szíriába. A török hatóságok mindezt "önkéntes hazatérésnek" nevezték.

2019 közepén 2016 óta nem látott számban érkeztek emberek Görögországba, ami a korábbinál is súlyosabb zsúfoltsághoz vezetett az Égei-szigeteken lévő táborokban. Az eredetileg 6000 fős befogadóképességre több, mint 38 000 ember jutott. Az új görög kormány novemberben új szabályozást vezetett be annak érdekében, hogy felgyorsuljanak a menedékjogi eljárások, többeket tarthassanak őrizetben és több embert küldhessenek vissza Törökországba. Ausztriában, Finnországban és Németországban is a menedékkérők jogait a korábbinál jobban korlátozó

intézkedések léptek életbe: nagyobb hangsúly került az emberek őrizetben tartására és a kitoloncolásukra.

A korábbinál többen érkeztek szárazföldi úton is a görög-török határhoz, ahol a jelentések szerint a görög hatóságok részéről erőszak és visszaküldés várt rájuk. Akinek sikerült ezt elkerülnie, folytathatta az útját a Balkánon keresztül: a jelentések szerint több, mint 30 000 ember jutott túl Görögországon és Bulgárián. Több, mint 10 000 ember élt nyomorúságos szerb és bosnyák táborokban, mert a horvát hatóságok erőszakkal akadályozták meg, hogy folytathassák az útjukat. Annak ellenére, hogy egyértelmű bizonyítékok álltak rendelkezésre a horvát hatóságok jogsértő fellépéséről, októberben az Európai Bizottság javasolta Horvátország teljes csatlakozását a schengeni övezethez.

JOGVÉDŐK

A jogvédők és a civil szervezetek továbbra is rendszeresen tiltakoztak a menekülő emberek elleni jogsértő intézkedések ellen, és igyekeztek segítséget nyújtani a migránsoknak és a menedékkérőknek. A bajbajutott emberek segítségére siettek a hegyekben és a tengereken, és élelemmel illetve gyógyszerekkel igyekeztek könnyíteni a helyzetükön.

Sok európai ország ezekre az önzetlen cselekedetekre kritikával, megfélemlítéssel, zaklatással, pénzbírsággal, sőt több esetben büntetőeljárásokkal válaszolt. Görögországban, Olaszországban és Franciaországban a hatóságok gyakran embercsempészként kezelték a jogvédőket, és úgy tettek, mintha veszélyt jelentének a nemzet biztonságára. Több helyen szigorítottak a törvényeken is.

Mivel a közös uniós szabály elég homályos, nagy mozgástere volt a tagállamoknak, hogy drákói szigorral alkalmazzák nemzeti szinten, ami a jogvédők számára dermesztő légkört teremtett több országban. Sok aktivista és civil szervezet hagyott fel a korábbi tevékenységeivel a helyzet miatt.

Törökország több tucat jogvédőt letartóztatott, majd büntetőeljárásokat indított ellenük, amiért azok az emberi jogi munkájukat végezték. Folytatódott Idil Eser, az Amnesty korábbi törökországi igazgatójának, Taner Kilicnek, a szervezet tiszteletbeli elnökének és még kilenc másik jogvédőnek a pere, ahogyan az Osman Kavala és tizenöt társa elleni eljárás is.

VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS

De nemcsak a jogvédők élete volt nehéz. A régió több országában ért zaklatás korrupciós ügyekkel, szervezett bűnözéssel és háborús bűncselekmények feltárásával foglalkozó újságírókat, lejáratókampányok folytattak ellenük, de Horvátországban, Szerbiában és Bosznia-Hercegovinában fizikai erőszakra is volt

példa. A hatóságok jellemzően nem folytattak érdemi nyomozásokat, és a támadásokat sem ítélték el, sőt Bulgáriában ők maguk indítottak eljárást a kormányzati korrupciót leleplező újságírók ellen. Albániában egy ellentmondásos törvényjavaslat sodorta veszélybe az online média működését.

GYŰLEKEZÉSI JOG

Nagyobb tüntetések voltak Európa több országában, így Franciaországban, Ausztriában, Lengyelországban, Romániában, Csehországban és Magyarországon is, amelyeken az emberek a megszorító intézkedések és a korrupció ellen tiltakoztak, illetve kiálltak a társadalmi igazságosság és a bíróságok függetlensége mellett. 2019-ben a klímatüntetések és sztrájkok is rendszeressé váltak az európai városokban.

Válaszul több ország is a békés gyülekezéshez illetve a szabad véleménynyilvánításhoz való jogot korlátozó intézkedéseket vezetett be. Franciaországban, Ausztriában és Spanyolországban több száz ember sérült meg a tüntetéseken. A francia rendőrség jogsértő módon túlzott erőszakot alkalmazott, a török hatóságok pedig erőszakkal és a gyülekezések teljes körű betiltásával akadályozták az embereket a békés gyülekezéshez való joguk gyakorlásában. Az erőszak elkövetőit nem vonták felelősségre. Más országok is többlet jogosítványokkal ruházták fel a rendőreiket: Németországban például lehetővé vált a lakóhely kijelölése illetve a személyes kommunikáció megfigyelése a “a potenciális bűnelkövetők” esetében. Kritikus fontosságú volt, hogy a bíróságok több esetben is igazságot tudtak szolgáltatni: hatályon kívül helyezték a gyülekezések általános betiltását, Lengyelországban pedig a rasszizmus és nacionalizmus ellen békésen tüntetőknek adtak igazat. Ennek azonban megvolt az ára: néhány ilyen ügyben ítélkező bírót a lengyel hatóságok áthelyeztek és zaklattak.

A BÍRÓSÁGOK FÜGGETLENSÉGE

Különböző intézkedések gyengítették a bíróságok függetlenségét, a jogállamiságot és a tisztességes eljáráshoz való jogot Lengyelországban, Romániában és Törökországban.

A bíróságok függetlenségének aláásása leginkább Lengyelországban volt előtérben, ahol egy sor olyan módosítást és intézkedést vezettek be, amelyek célja a kormány politikai hatalmának kiterjesztése volt a bíróságok felett.

Az igazságszolgáltatás függetlensége mellett kiálló bírák és ügyészek az emberi jogait sértő fegyelmi eljárásokkal találták szemben magukat. Egyes bírák ellen lejáratókampányok indultak az állami és a közösségi médiában.

Magyarországon a kormány igyekezett tovább gyengíteni a rendes bíróságok függetlenségét. Májusban az Európai Bizottság figyelmeztette a román kormányt, hogy amennyiben továbbra is megpróbálja befolyásolni a bíróságokat, eljárás indulhat ellenük az uniós értékek megsérténe a veszélye miatt.

Miközben az uniós intézmények igyekeztek gyorsan reagálni a lengyel helyzetre, erőfeszítéseik az év végéig nem vezettek valódi eredményre. Az EU-n kívül Törökországban is komoly veszélyek leselkedtek a bírákra: a 2016-os puccskísérletet követő leszámolások után 2018-ban egy olyan törvényt fogadtak el, amely alapján pusztán a "terror szervezettel való kapcsolat gyanúja" esetén is meneszteni lehet az állami tisztviselőket a hivatalaikból.

GYŰLÖLET-BŰNCSELEKMÉNYEK ÉS DISZKRIMINÁCIÓ

Az egyre romló trend egyik jele, hogy 2019-ben az intolerancia és a hátrányos megkülönböztetés gyakran csapott át erőszakba. Az erőszak gyakran azokat érte, akik kiálltak a sérülékeny csoportok jogai, a tolerancia és az elfogadás mellett.

Legalább két magas rangú politikus fizetett az életével ezekért az elvekért. Januárban Pawel Adamowicz gdanski polgármestert, az LGBTI emberek és a menekültek jogainak elkötelezett támogatóját késelték halálra egy jótékonyági eseményen. Júniusban egy német város vezetőjét, Walter Lübckét lőtték fejbe Kasselben, mert támogatta az üldözött emberek befogadását.

Két ember vesztette életét Jom Kippur idején a német Halle városában, miután egy feltételezhetően szélsőjobboldali fegyveres először egy zsinagógát, majd egy helyi menzát támadott meg. Szintén értek támadások francia zsinagógákat, egy elkövető pedig októberben megpróbált felgyújtani egy mecsetet Bayonne-ben, majd két emberre is rálőtt, aki súlyosan megsérültek.

Európa-szerte folytatódott a roma közösségek hátrányos megkülönböztetése. Bulgáriában a voivodinovi és gabrovi romákat kényszerrel lakoltatták ki, majd az otthonaikat ledózerolták. A jogsértésért a helyi hatóságok és emberek egy csoportja volt a felelős, több száz ember vesztette el így az otthonát. Az olasz Giugliano városában 450 romát lakoltattak ki az otthonaikból, köztük gyerekes családokat, de elhelyezésükről nem gondoskodtak. Szintén volt példa romák kényszerkilakoltatására Svédországban és Franciaországban is.

NŐK JOGAI

Egy régóta esedékes belfasti felsőbbbírósági döntés értelmében Észak-Írországban dekriminalizálták az abortuszt, és minden függőben lévő büntetőeljárás megszűntetett. Szlovákiában a parlament megpróbálta tovább szigorítani a

terhességmegszakítás szabályait, ami kiváltotta a jogvédő szervezetek és az Európa Tanács emberi jogi biztosának a tiltakozását.

A szexuális erőszak áldozatai számára továbbra is komoly nehézséget okozott az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés. A legtöbb európai ország a szexuális erőszak megállapításához feltételül köti a fizikai erőszakot, ellentétben azzal, amit a nemzetközi emberi jogi szttenderdek írnak elő, amelyek a beleegyezés hiányát veszik alapul. Több országban, köztük Dániában, Spanyolországban és az Egyesült Királyságban is kiderült, hogy rendszerszintű problémák vannak a szexuális erőszak megelőzésének, kivizsgálásának és az elkövetők felelősségrevonásának a területén. A túlélők és a nőjogi szervezetek folyamatosan mutattak rá ezekre a hiányosságokra, és valódi megoldásokat követeltek.

Spanyolországban a "Farkasfalka" ítélet akkora tiltakozást váltott ki, hogy a kormány kénytelen volt bejelenteni, hogy módosítanak a szabályozáson, hogy az a beleegyezés hiányát vegye alapul. A spanyol bíróságok felmentettek egy öt tagból álló társaságot (ismertebb nevükön a Farkasfalka tagjait) a szexuális erőszak vádjá alól, annak ellenére, hogy egyértelmű volt, az áldozat nem egyezett bele a szexuális aktusba. A bíróság nem látta bizonyítottanak az erőszakot, így csak szexuális visszaélésben találta bűnösnek az elkövetőket. Később a legfelsőbb bíróság megváltoztatta az ítéletet, és júniusban 15 év börtönre ítélte az öt férfit.

A szexuális erőszak túlélőinek és az aktivisták kitartó munkájának hála Görögország beleegyezésen alapuló definíciót fogadott el 2019-ben.

LMBTI JOGOK

Több török tartományban is betiltották a Pride felvonulások megtartását. Ankarában 2017 novembere óta volt érvényben egy határozatlan időre szóló tilalom, amelyet ugyan áprilisban visszavontak, de a török hatóságok ezután is rendszeresen tiltották meg önálló események megtartását. Azok, akik lépéseket tettek a tilalmak hatályon kívül helyezésére, rendőri erőszakkal, nyomozásokkal és eljárásokkal néztek szembe. Lengyelországban 64 helyi önkormányzat fogadott el tiltakozó nyilatkozatokat az "LMBTI ideológia" ellen.

Két olyan országban is Pride felvonulást tartottak, ahol erre korábban nem volt lehetőség: júniusban Észak-Macedóniában, szeptemberben pedig Bosznia-Hercegovinában. Bár voltak arra vonatkozó előjelek, hogy megpróbálják ezeket a felvonulásokat megzavarni, mindkét esemény békésen és zavartalanul folyt le a rendőrség biztosítása mellett.

EMBERI JOGOK EURÓPÁBAN: ÁTTEKINTÉS 2019

2020. április 16.

MAGYARORSZÁG

Magyarország

Államfő: **Áder János**

Kormányfő: **Orbán Viktor**

A kormány növelte a befolyását a bíróságok felett. A civil szervezetek működését korlátozó jogszabályok hatályban maradtak, továbbra is megnehezítve a civil szféra egészséges működését. A menekültek és migránsok számára az országba való belépés továbbra is rendkívül korlátozott.

JOGI, ALKOTMÁNYOS ÉS INTÉZMÉNYI VÁLTOZÁSOK

Az emberi jogok további korlátozásai és az Európai Unió jogszabályaival való összeférhetetlenség miatt a kormányt belföldön és külföldön is sok bírálattal érte.

Januárban folytatódott a „rabszolgatörvény” elleni demonstrációk. Az Országgyűlés 2018 decemberében fogadott el egy olyan módosítást, amely lehetővé teszi a munkáltatóknak, hogy felemeljék a túlórák, és akár csak három évvel később fizessék ki azokat.

Májusban az Európai Bíróság Egyesülete és az Európai Bizottság is aggodalmát fejezte ki amiért a bírósági szervezetrendszerben lévő fékek és ellensúlyok tovább gyengültek, tovább veszélyeztetve a bíróságok függetlenségét. Júniusban az Országgyűlés határozatlan időre felfüggesztette a közigazgatási bíróságok bevezetését. Noha az Alkotmánybíróság a különbíróságok felállítását nem találta alkotmányellenesnek, azt sok kritika érte, többek között a Velencei Bizottság részéről a politikai befolyás veszélyei miatt. Decemberben az Országgyűlés elfogadott egy „salátatörvényt”, amely többek között lehetővé teszi a közhatalmat gyakorló szervezetek számára, hogy adott esetben politikailag kényes ügyekben alkotmányjogi panaszt nyújtsanak be a rendes bíróságok döntéseivel szemben az Alkotmánybírósághoz. Az Alkotmánybíróság jelenlegi tagjait a kétharmados parlamenti többség birtokában szinte kivétel nélkül a kormánykoalíció választotta meg.

A 2018-ban indult, az Európai Unióról szóló Szerződés 7. cikk szerinti eljárás 2019 végén folyamatban volt. Az eljárás megindításakor az Európai Parlament felszólította a Tanácsot, hogy állapítsa meg, fennáll-e annak az egyértelmű veszélye, hogy Magyarország megsérti az EU alapértékeit.

SZÓLÁS- ÉS GYÜLEKEZÉSI SZABADSÁG

A kormány folytatta a jogvédők és civil szervezetek elleni támadásokat és lejárató kampányokat.

A civil szervezetek működését korlátozó jogszabályok hatályban maradtak, károsan befolyásolva a civil szféra működését. Februárban az Alkotmánybíróság nem találta alkotmányellenesnek a Stop Soros törvénycsomag Büntető törvénykönyvet érintő módosítását, amely a „bevándorlás jogellenes elősegítését” bevezette. Júliusban az Európai Bizottság törvénycsomag miatt az Európai Unió Bíróságához fordult, mivel véleménye szerint az ellentétes az uniós szabályokkal.¹ Egy másik bírósági eljárásban, amelyben a Bizottság 2017 decemberében arra kérte fel az EU Bíróságot, hogy vizsgálja meg, hogy a civil szervezeteket megvédelemző, külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló törvény összeegyeztethető-e az uniós joggal, az év végéig nem született döntés.

A magyar kormány folytatta a tudományos szabadság korlátozását. Egy júliusban elfogadott törvény kiterjesztette a kormány befolyását a Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézeire, ez pedig sokakban aggodalmat váltott ki az

¹ Amnesty International: Fontos lépéseket tett ma a Bizottság a menedékkérők és az őket segítő szervezetek védelme érdekében <https://www.amnesty.hu/news/2615/fontos-lepeseket-tett-ma-a-bizottsag-a-menedekkerok-es-az-oket-segito-szervezetek-vedelme-erdekeben>

akadémiai kutatás függetlenségének jövőjével kapcsolatban. Az Akadémia elnökének alkotmányjogi panaszát az év végéig nem bírálták el.

A kormányközeli média konglomerátum, a KESMA (Közép-Európai Sajtó és Média Alapítvány) 2018 novemberi létrehozását követően a sajtóban megjelenő kritikus vélemények még inkább visszaszorultak. A KESMA a bevételek alapján a hírmédia 80 százalékát irányítja, a felületein pedig szinte kizárólag kormányközeli személyek és nézetek jelentek meg, továbbra sem adva teret az ellenzéki véleményeknek.

HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS – ROMÁK

Májusban a Faji Megkülönböztetés Valamennyi Formájának Kiküszöböléséről szóló Nemzetközi Egyezmény betartását felügyelő Bizottság (CERD Bizottság) megállapította, hogy Magyarországon a rasszista gyűlöletbeszéd gyakorisága, többek között a hivatalos személyek részéről is, a romák, bevándorlók, menekültek és menedékkérők, valamint más kisebbségekkel szemben aggodalomra ad okot. A Bizottság aggodalmát fejezte a romák elleni gyűlölet-bűncselekmények nagy száma miatt, amelyek esetében a rendőrség sokszor nem vizsgálja ki alaposan a támadásokat, illetve nem biztosít megfelelő védelmet a roma közösségeknek.

A CERD Bizottság azt is megállapította, hogy több területen is megfigyelhető a romák rendszerszintű hátrányos megkülönböztetése, ideértve az egészségügy, az oktatás, a lakhatás és a foglalkoztatás területeit. Számítalan roma ember él mélyszegénységben, illetve olyan szegregátumokban, ahol az alapvető infrastruktúra és szolgáltatások nem biztosítottak.

A nemzeti köznevelésről szóló törvény júliusi módosítása során a kormány nem élt a lehetőséggel, hogy a roma gyerekek hátrányos iskolai megkülönböztetésének véget vessen, holott az iskolai szegregáció az elmúlt időszakban még tovább terjedt. Abban a kötelezettségszegési eljárásban, amelyet az Európai Bizottság 2016-ban indított Magyarország ellen a roma diákok szegregációja miatt, az év végéig nem történt előrelépés.

LESZBIKUS, MELEG, BISZEXUÁLIS, TRANZNEMŰ ÉS INTERSZEX (LMBTI) EMBEREK JOGAI

2019-ben az Országgyűlés elnöke és más kormánypárti politikusok is nyíltan támadták az LMBTI embereket homofób és kirekesztő megjegyzéseikkel.

Az LMBTI emberek elleni támadások és gyűlölet-bűncselekmények is fokozódtak: 2019 júniusától kezdve szélsőjobboldali csoportok több alkalommal is megzavarták a Budapest Pride Hónap eseményeit, illetve több LMBTI szervezet rendezvényén megjelenő résztvevőt is zaklattak. Civil szervezetek és a sajtó is beszámolt arról, hogy a rendőrség több alkalommal is elmulasztott megfelelő védelmet nyújtani a támadásokkal szemben.

LAKHATÁSHOZ VALÓ JOG ÉS KILAKOLTATÁSOK

A hatóságok a hajléktalanságot továbbra is szabálysértésként kezelték. A komoly bel- és külföldi kritika ellenére az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény 2018-as módosítása, amely az életvitelszerű közterületen tartózkodás általános tilalmát mondja ki, nem ütközik az Alaptörvénybe.

Júniusban az Országgyűlés elutasította azt civil szervezetek által kezdeményezett törvényjavaslatot, amely kötelezte volna az önkormányzatokat, hogy alternatív lakhatást biztosítsanak a kilakoltatás által fenyegetett vagy a lakhatásukat elvesztett gyermekek családjának annak ellenére, hogy ez a nemzetközi jog szabályai szerint kötelező lenne.

NŐK JOGAI

Februári látogatását követően az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosa megállapította, hogy Magyarországon a nemek közötti egyenlőség és a női jogok gyengültek, többek között amiatt, hogy a kormánynak nem sikerült még megalkotnia egy új, a nők és férfiak társadalmi egyenlőségét elősegítő stratégiát, illetve, hogy a meghozott intézkedések a nőkkel kizárólag a család kontextusában foglalkoznak.

2019 februárjában a kormány elindította az úgynevezett Családvédelmi Akciótervet, amely olyan intézkedéseket is tartalmaz, amelyek segítenek a munka és a családi élet összehangolásában, illetve támogatják a családokat. A jogszabályokban és a gyakorlatban előforduló nők elleni diszkrimináció feltárására létrehozott ENSZ Munkacsoport elítélte ezt, mondván az intézkedések leginkább a közép- és magas jövedelmű családoknak kedveznek, míg az alacsony keresetűeknek nem segítenek.

Magyarország továbbra sem tesz eleget, hogy megelőzze és megfékezze a nők elleni erőszakot, az ilyen bűncselekmények esetében indított nyomozások és büntetőeljárások száma továbbra is nagyon alacsony. Az áldozatok megbélyegzése, illetve a rendőrség és a bírúk részéről megnyilvánuló érzéketlen bánásmód is gyakori, amely sokszor az áldozatok hibáztatásához, illetve részrehajló bírósági döntésekhez vezetnek. A kormány továbbra is figyelmen kívül hagyta a civil szervezetek kérését, hogy Magyarország ratifikálja az Isztambuli Egyezményt, amelyet az igazságügyi miniszter „politikai hisztinek” nevezett.

MENEKÜLTEK ÉS MIGRÁNSOK

A Magyarországra belépés továbbra is rendkívül korlátozott a menekültek és migránsok számára, erre csak a szerb határnál kijelölt két tranzitónában van lehetőség. Lényegében az összes menedékkérelmet, amelyet „biztonságos harmadik országból”, mint például Szerbiából érkezők nyújtottak be, a 2018-ban bevezetett új elfogadhatatlansági okra hivatkozva elutasították. A hatóságok azokat a menedékkérőket, akiknek ügye még folyamatban volt, a tranzitónákban tartották fogva. Azokat, akiknek a kérelmét elutasították és kitoloncolásra vártak, éhezettették. Az év végéig a Magyar Helsinki Bizottság segítségével összesen 27 ember fordul az Emberi Jogok Európai Bíróságához segítségért, hogy ismét kapjanak élelmet. Júliusban az Európai Bizottság új kötelezettségsegzési eljárást indított Magyarország ellen a menedékkérők éheztetése miatt.

Számos civil szervezet tiltakozott amiatt, hogy a határvédelmet ellátó hatóságok erőszakot alkalmaztak, gyakran fizikai sérüléseket okoztak a menekülteknek és migránsoknak, sok esetben kiskorúaknak, a Szerbiába való „visszakísérésük” során.

A CERD Bizottság komoly aggodalmát fejezte ki azon beszámolóik kapcsán, amelyek szerint a nemzetközi tilalom ellenére Magyarország olyan országokba küldött vissza embereket, ahol azok üldöztetésnek és más súlyos jogsértések veszélyének voltak kitéve (*non-refoulement*).

Novemberben az Emberi Jogok Európai Bíróságának Nagykamarája megerősítette a bíróság korábbi döntését az Ilias és Ahmed kontra Magyarország ügyben, amely szerint jogsértő volt két bangladesi férfit Szerbiába visszaküldeni, mivel a magyar hatóságok nem vizsgálták ki megfelelően a felmerülő veszélyeket. A Bíróság azonban a korábbi fítellet ellentétben megállapította, hogy a menedékkérők bezárása a tranzitónákba nem számít önkényes fogvatartásnak.²

TERRORIZMUS ELLENI FELLÉPÉS ÉS NEMZETBIZTONSÁG

Szeptemberben a kormány további hat hónappal meghosszabbította a 2015 óta érvényben lévő tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet, amely különleges jogszabványokat ad a rendőrségnek és a katonaságnak. Júliusi látogatását követően az ENSZ menekültek és migránsok emberi jogaival foglalkozó különleges jelentéstevője sürgette a magyar kormányt, hogy azonnal szüntesse meg a tömeges bevándorlás miatt bevezetett különleges állapot, és garantálja a bevándorlók és menekültek emberi jogainak az érvényesülését.

A hatóságok több ezer térfelügyelő kamerát szereltek fel Budapest területén. Ezek a magán biztonsági kamerákkal egy hálózatba futnak össze, a felvételeiket pedig egy központi tárhelyen tárolják, ez pedig felveti a magánélethez való jog és a tömeges megfigyeléstől való védelem sérelmét. Decemberben az Országgyűlés elfogadott egy törvényt, amely felhatalmazza a rendőrséget, hogy az igazoltatások során arcfelismerő szoftvert használjon az emberek azonosítására.

Januárban feltételelesen szabadon engedték a szíriai Ahmed H.-t, akit korábban a terrorcselekmény tényállásának téves alkalmazásával ítélték el. A férfi őrizetben töltött hosszú várákozás után szeptemberben végre hazatérhetett a családjához Ciprusra. Ahmed H. összesen három és fél évet töltött börtönben, a magyar kormány pedig egész idő alatt szabályos lejáratókampányt vezetett ellene.³

² Amnesty International: Az Emberi Jogok Európai Bírósága megerősíti, hogy Magyarország nem vizsgálta meg a felmerülő veszélyeket mielőtt visszaküldte volna a menedékkérőket Szerbiába, 2019. november 25., EUR 27/1465/2019/en/
<https://www.amnesty.org/en/documents/eur27/1465/2019/en/>.

³ Amnesty International: Ahmed H. végre hazatért
<https://www.amnesty.hu/news/2630/ahmed-h-vegre-hazatert>